

ORIGINAL RESEARCH PAPER

Publisher: Imam Khomeini International University

Gender and Safety Perception in Local Parks (Case Study: Bagh-e-Feyz, Tehran)

Mehkameh Rezaei Salim ^{*(1)} , Ahmad Mortazavi ⁽²⁾

1. Master of Urban Design, Faculty of Architecture and Urban Planning, Iran University of Science and Technology, Tehran, Iran.

2. University Lecturer, Faculty of Architecture, Iran University of Art, Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Abstract

Received: 01/09/2025
Accepted: 01/11/2025
PP. 116-128

Keywords:

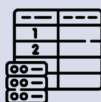
Safety Perception, Local Parks, Fear Factors, Gender, Bagh-e-Feyz, Tehran.

Number of references: 38

Number of figures: 3

Number of tables: 3

Introduction: Safety in public spaces is not experienced equally by all social groups, particularly women. Numerous studies have indicated that women often perceive higher levels of insecurity in public areas compared to men. This disparity in safety perception can profoundly influence how local parks are used and the degree of social participation among different demographic groups. Public parks play a vital role in urban life, providing spaces for recreation, relaxation, physical activity, and social interaction. However, if women perceive these areas as unsafe, their use of parks is significantly reduced, potentially limiting their social engagement and overall well-being. Therefore, understanding gender-based differences in safety perception is essential for urban planners, designers, and policymakers aiming to create inclusive, accessible, and equitable public spaces that encourage participation across all social groups. Moreover, exploring these differences contributes to broader knowledge of how environmental, social, and managerial factors interact to shape users' perceptions and behaviors in urban contexts.

The Purpose of the Research: The primary objective of this research is to investigate the role of gender in shaping differences in safety perception within local parks, specifically focusing on Bagh-e-Feyz, a neighborhood in Tehran. The study aims to examine how gender interacts with six key factors that determine perceived safety, to identify which elements are more significant for women. By understanding these factors, planners can design targeted strategies to improve safety perceptions and encourage broader public use of local parks. This investigation also seeks to provide evidence on whether gender differences manifest in overall safety perception or primarily at the level of specific environmental and social factors.

Methodology: This study employs a descriptive-analytical design with a survey-based approach. Data were collected using a structured questionnaire administered to 170 park users, consisting of 85 women and 85 men, across six local parks in Bagh-e-Feyz, Tehran. Participants were selected through simple random sampling to ensure a representative sample. The questionnaire included six categories of factors affecting safety perception in parks: visibility, maintenance, cleanliness, external protection, presence and behavior of other users, and mobility facilities. Descriptive statistical analyses were conducted to summarize respondents' perceptions, and independent t-tests were used to examine differences between men and women for each factor. This methodological approach enables the identification of nuanced gender-based differences in perceived safety, providing insights for evidence-based urban planning interventions.

Findings and Discussion: The analysis revealed that women exhibit greater sensitivity to factors influencing safety perception compared to men. In most categories, women's mean scores for perceived safety were higher than those of men, indicating greater attention to environmental cues and potential risks. Eight factors were identified as particularly influential: daylight, artificial lighting, visibility and ability to observe others, police patrols, video surveillance, condition of park equipment, design and layout of pathways, and presence of disruptive users. While no statistically significant difference was observed in overall safety perception between women and men, significant gender differences emerged at the level of

Use your device to scan
and read the article online

specific factors, highlighting the importance of examining safety perception in a multidimensional manner. Additionally, spatial characteristics of parks had a significant impact on women's perceptions, and the pattern of park occupancy further revealed gender-related differences. These results suggest that safety perception is shaped not only by environmental and managerial elements but also by a combination of social, behavioral, and contextual factors that function together as an interconnected system. Understanding these interactions allows urban planners to address women's concerns more effectively and enhance overall park accessibility and usability.

Conclusion: Women's safety perception in local parks is influenced by a complex interplay of physical, environmental, and social factors. Their multidimensional sensitivity is particularly associated with mobility facilities, maintenance, cleanliness, equipment condition, and the behavior of other users. Consequently, safety should be considered as a continuous, multidimensional concept in urban planning and design. Effective interventions must address multiple elements simultaneously, including environmental design, active management, and social supervision. By recognizing and responding to women's safety concerns, urban planners can foster more inclusive, welcoming, and usable public spaces, thereby promoting equitable access, encouraging social participation, and enhancing urban quality of life. Ultimately, improving women's perception of safety contributes to broader societal benefits by supporting active engagement in public life and reinforcing the role of parks as essential urban spaces for all citizens.

Funding: There is no funding support.

Authors' Contribution: Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All of the authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest: Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments: We are grateful to all the persons for scientific consulting in this paper.

Highlight

- Safety perception is not limited to physical aspects; a combination of lighting, pathways, equipment, maintenance, and supervision contributes to a real sense of safety.
- Future research should examine gender-specific safety factors separately to enable more inclusive design of local parks

This paper is an open access and licenced under the [Creative Commons CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) licence.

©2024, UST. All rights reserved.

Cite this article: Rezaeisalim, M., & Mortazavi, A. (2025). Gender and Safety Perception in Local Parks (Case Study: Bagh-e-Feyz, Tehran). *Urban Strategic Thought*, 3(2(6)), 116-128.

 <https://doi.org/10.30479/ust.2025.22637.1213>

 https://ut.journals.ikiu.ac.ir/article_3914.html

*. Corresponding Author (Email: mahkameh.rezaeisalim@gmail.com) / (Phone: +989373538054)

جنسیت و ادراک امنیت در پارک‌های محلی (نمونه موردی: باغ فیض تهران)

مهکامه رضائی سلیم^(۱) *، احمد مرتضوی^(۳) ID

۱- کارشناسی ارشد طراحی شهری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران.

۲- مربی دانشگاه، دانشکده معماری، دانشگاه هنر ایران، تهران، ایران.

چکیده	اطلاعات مقاله
مقدمه: امنیت فضاهای عمومی برای گروه‌های مختلف جامعه یکسان نیست. مطالعات نشان می‌دهند که زنان در این فضاها احساس ناامنی بیشتری را نسبت به مردان تجربه می‌کنند. این تفاوت در ادراک امنیت می‌تواند بر نحوه استفاده از پارک‌ها و مشارکت اجتماعی تأثیر بگذارد. هدف پژوهش: این پژوهش به بررسی نقش جنسیت در تفاوت ادراک حس امنیت در پارک‌های محلی می‌پردازد. جنسیت در ارتباط با شش عامل کلیدی تعیین کننده احساس امنیت موردتوجه قرار گرفت تا مشخص شود کدامیک از این عوامل برای زنان اهمیت بیشتری دارد. روش‌شناسی: این مطالعه از نوع توصیفی-تحلیلی با رویکرد پیمایشی است و داده‌ها از طریق پرسشنامه جمع‌آوری شدند. جامعه آماری شامل ۱۷۰ نفر از کاربران شش پارک محلی در محله باغ فیض تهران است که با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. پرسشنامه شامل عوامل مؤثر بر ادراک امنیت پارک‌ها است: قابلیت رؤیت‌پذیری، نگهداری، پاکیزگی، حفاظت خارجی، سایر کاربران و امکانات حرکتی. داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و آزمون تی مستقل برای بررسی تفاوت‌های میان زنان و مردان تحلیل شد. یافته‌ها و بحث: زنان نسبت به مردان حساسیت بیشتری نسبت به عوامل شکل‌دهنده حس امنیت در پارک‌های محلی دارند و میانگین ادراک امنیت آن‌ها در اکثر عوامل بالاتر از مردان است. هشت عامل (روز روشن، نورپردازی مصنوعی، امکان دیده‌شدن و دیدن دیگران، گشت‌های پلیس، نظارت و ویدیویی، وضعیت تجهیزات، مسیرهای پارک و حضور کاربران مزاحم) به‌عنوان مهم‌ترین عوامل امنیتی شناسایی شدند. تفاوت آماری در ادراک کلی امنیت بین زنان و مردان مشاهده نشد، اما تفاوت‌های معنادار جنسیتی در سطح عوامل خاص آشکار شد. همچنین، ویژگی‌های مکانی پارک‌ها، تأثیر قابل توجهی بر ادراک امنیت زنان داشتند. نتیجه‌گیری: ادراک امنیت زنان در پارک‌های شهری تحت تأثیر طیف وسیعی از عوامل کالبدی، محیطی و اجتماعی قرار دارد. امنیت موضوعی است که به عنوان ماهیتی چندبعدی و پیوسته باید موردتوجه طراحان و برنامه‌ریزان و مدیران شهری قرار داشته باشد. نکات برجسته:	دریافت: ۱۰/۰۶/۱۴۰۴ پذیرش: ۱۰/۰۸/۱۴۰۴ صص: ۱۲۸-۱۱۶ واژگان کلیدی: احساس امنیت، پارک‌های محلی، عوامل ترس، جنسیت، محله باغ فیض، تهران. تعداد منابع: ۳۸ تعداد اشکال: ۳ تعداد جداول: ۳

- احساس امنیت تنها به جنبه فیزیکی محدود نیست؛ ترکیب نورپردازی، مسیرها، تجهیزات، نگهداری و نظارت موجب حس امنیت واقعی می‌شود.
- تحقیقات آینده باید عوامل خاص امنیت زنان و مردان را به صورت تفکیک شده بررسی کنند تا طراحی پارک‌های محلی فراگیرتر شود.

ارجاع به این مقاله: رضائی سلیم، مهکامه و مرتضوی، احمد. (۱۴۰۴). جنسیت و ادراک امنیت در پارک‌های محلی (نمونه موردی: باغ فیض تهران). اندیشه راهبردی شهرسازی، ۳(۶)، ۱۲۸-۱۱۶.

این مقاله به صورت دسترسی باز و با مجوز Creative Commons CC BY-NC 4.0 قابل استفاده است.

©2024, UST. All rights reserved.

۱- مقدمه و بیان مسئله

پارک‌های عمومی به عنوان بخشی از زیرساخت سبز شهری، نقش مهمی در ارتقای کیفیت زندگی ساکنان ایفا می‌کنند و فواید متعددی از جمله بهبود سلامت جسمانی و روانی، کاهش استرس، ایجاد فرصت‌های تعامل اجتماعی، و زیبایی‌شناسی شهری فراهم می‌آورند (Chie-sura, 2004; Bedimo-Rung et al., 2005; Maller et al., 2009; Wolch et al., 2014).

بازطراحی فضاهای شهری می‌تواند ادراک امنیت زنان را به شکل معناداری بهبود بخشد و مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های اجتماعی را افزایش دهد (Jauregui et al., 2025).

اهمیت این فضاها با رشد سریع شهرنشینی و افزایش جمعیت شهری بیش از پیش برجسته می‌شود (Zhu et al., 2020).

پارک‌های محلی، محل اصلی گذران اوقات فراغت و فعالیت بدنی برای گروه‌های مختلف کاربران، شامل زنان و مردان، هستند و می‌توانند همبستگی اجتماعی و حس تعلق به جامعه را تقویت کنند (Peters et al., 2010; Baur, 2018). با این حال، بهره‌برداری از این فضاها به میزان ادراک کاربران از امنیت بستگی دارد. فقدان حس امنیت می‌تواند منجر به کاهش استفاده، ترس، استرس و رفتارهای اجتماعی منفی شود (Kuo et al., 1998; Mehta, 2014).

تحقیقات پیشین نشان داده‌اند که عوامل مختلفی بر ادراک امنیت در فضاهای سبز تأثیرگذارند، از جمله قابلیت دید و نورپردازی، وضعیت فنی تجهیزات، پاکیزگی محیط، حفاظت و نظارت خارجی، حضور سایر کاربران و امکانات حرکتی (Maas et al., 2009; Iqbal & Ceccato, 2015).

با این حال، اکثر مطالعات به بررسی عمومی این عوامل پرداخته‌اند و توجه محدودی به تفاوت‌های جنسیتی در ادراک امنیت داشته‌اند، در حالی که شواهد نشان می‌دهد زنان به دلیل تجربه‌های متفاوت اجتماعی، ترس‌ها و نگرانی‌های بیشتری را بابت ناامنی فضاهای عمومی با خود حمل می‌کنند (Telep & Weisburd, 2012).

یکی از محلات تهران که از پارک‌های شهری بزرگی

بهره می‌برد، باغ فیض در منطقه پنج این کلانشهر است. مساحت این محله حدود ۲۶۰ هکتار برآورد شده و چندین بوستان عمومی شاخص در آن قرار دارد. حضور مجموعه‌ای از فضاهای باز، باغ فیض را به یکی از محلات با سرانه بالای فضای سبز در منطقه پنج تهران بدل کرده است. همین ویژگی باعث شد این محله برای مطالعه انتخاب شود. چرا که وجود پارک‌های محلی و شهری با ابعاد قابل توجه و کاربری‌های متنوع در اطراف، فرصت مناسبی برای بررسی مقایسه‌ای ادراک امنیت در فضاهایی با کاربردهای متنوع و بافت‌های پیرامونی متفاوت (مانند مجاورت با بزرگراه یا استقرار در بافت مسکونی) فراهم می‌کند.

همچنین شایان ذکر است که مطالعه جامع و قابل استنادی که تفاوت بین زنان و مردان در احساس امنیت در پارک‌های شهری باغ فیض را مستند کند، وجود ندارد. این خلأ پژوهشی، لزوم انجام مطالعه‌ای را نشان می‌دهد که به صورت نظام‌مند عوامل مؤثر بر «ادراک امنیت» در این محله را شناسایی و اولویت‌بندی کند و در عین حال ابعاد جنسیتی این ادراک را موردتحلیل قرار دهد. در نتیجه هدف این پژوهش، بررسی نقش جنسیت در ادراک امنیت در پارک‌های محله باغ فیض و شناسایی عوامل مؤثر بر احساس امنیت زنان و مردان است. برای این منظور، شش عامل کلیدی شامل قابلیت دید، وضعیت فنی تجهیزات، پاکیزگی، حفاظت خارجی، سایر کاربران پارک، و امکانات حرکتی مورد توجه قرار گرفته است.

با توجه به هدف کلی پژوهش مبنی بر بررسی نقش جنسیت در تفاوت‌های ادراک امنیت در پارک‌های محلی، این مقاله سؤالات اصلی و فرعی زیر را مطرح می‌کند:

آیا بین زنان و مردان تفاوت معناداری در ادراک کلی از احساس امنیت در پارک‌های محلی باغ فیض وجود دارد؟

الف) کدامیک از شش دسته عوامل مورد بررسی (قابلیت دید، وضعیت فنی تجهیزات، پاکیزگی، حفاظت خارجی، سایر کاربران پارک، و امکانات حرکتی) بیشترین تأثیر را بر ادراک امنیت زنان دارد؟

هستند (Corti et al., 1996; Cullen & Wilcox, 2010; McCormack et al., 2010). حصارکشی، حضور پلیس و دوربین‌های مداربسته از عوامل کلیدی امنیت محسوب می‌شوند و رویکرد CPTED نیز نظارت و کنترل دسترسی را تقویت می‌کند (Jacobs, 1961; Cozens et al., 2005; Iqbal & Ceccato, 2016).

حضور کاربران، نوع فعالیت و رفتار آن‌ها بر امنیت ادراک شده تأثیر می‌گذارد. بنابراین کاربران فعال یا غیرفعال می‌توانند امنیت را کاهش یا افزایش دهند (Jorgensen & Anthopoulou, 2007; Lindberg & Schipperijn, 2015). طراحی مناسب مسیرها، توپوگرافی و دسترسی به نقاط مختلف پارک از دیگر عوامل کلیدی احساس امنیت هستند. عنصر آب نیز بر ادراک محیط و احساس امنیت تأثیر مثبت دارد (Corti et al., 1996; Bedimo-Rung et al., 1984; Ulrich, 2005).

در ایران مطالعاتی در این زمینه انجام شده است. مثلاً صادقی در سال ۲۰۲۳ نشان داد که سلامت محیطی و ایمنی شهری از مهم‌ترین پیش‌شرط‌های حضور فعال زنان در فضاهای عمومی مانند پارک‌ها یا مراکز خرید است (Sa-deghi et al., 2023).

با وجود تحقیقات گسترده در زمینه ادراک امنیت در پارک‌های شهری و شناسایی عوامل مختلف مؤثر بر آن، هنوز بررسی تفاوت‌های جنسیتی در اهمیت این عوامل به طور جامع در پارک‌های محلی ایران، به ویژه تهران، محدود است. بیشتر مطالعات بین‌المللی بر محیط‌های شهری گسترده یا شهرهای اروپایی و آمریکایی متمرکز شده‌اند و کمتر به نقش ترکیبی عوامل فیزیکی و ذهنی در شکل‌دهی حس امنیت زنان و مردان در پارک‌های محلی پرداخته شده است.

همچنین، تحقیقات موجود به طور مشخص عوامل مرتبط با دسترسی و امکانات حرکتی، تأثیر عنصر آب و نقش تعامل با سایر کاربران پارک را در ادراک امنیت زنان و مردان به طور تفکیک شده بررسی نکرده‌اند. این خلا نشان می‌دهد که مطالعات بیشتری در زمینه ادراک امنیت با رویکرد جنسیتی در پارک‌های محلی تهران مورد نیاز است تا طراحی و مدیریت فضاهای سبز شهری بتواند به نیازها و نگرانی‌های کاربران مختلف به طور دقیق‌تر پاسخ دهند.

ب) آیا الگوی اهمیت‌دهی این عوامل بین زنان و مردان از نظر آماری متفاوت است؟
ج) آیا ویژگی‌های مکانی و فضایی پارک‌ها با تفاوت در ادراک امنیت مرتبط‌اند؟

۲- پیشینه پژوهش

احساس امنیت در فضاهای عمومی با توسعه مفهوم امنیت شخصی و رویکرد «امنیت انسانی» مرتبط است که تمرکز را بر انسان قرار می‌دهد (McCormack et al., 2016; Adışönmez, 2010). پژوهشگران عوامل متعددی همچون نبود نظارت کافی و طراحی ناکارآمد فضاها را به‌عنوان مهم‌ترین تهدیدها برای احساس امنیت انسان‌ها در فضاهای عمومی شناسایی کرده‌اند (Zysk, 2024). اما درجه این احساس از عدم امنیت، در همه افراد یکسان نیست. جنسیت یکی از متغیرهای مهم در ادراک امنیت است و مطالعات نشان داده‌اند که زنان و مردان احساس خود از امنیت پارک‌ها را متفاوت ارزیابی می‌کنند (Sree-theran & Van Den Bosch, 2014; Mak & Jim, 2018). درک امنیت افراد به عوامل فیزیکی و روانی پارک‌ها وابسته است و شناخت این عوامل در طراحی و مدیریت فضاهای سبز شهری حیاتی است (Bedimo-Rung et al., 1997; Marcus & Francis, 2005).

پارک ایمن مکانی است که طراحی، نگهداری و نظارت آن با هم عمل می‌کنند و کاربران حس مالکیت و امنیت دارند (Hilborn, 2009). روش‌شناسی، خطوط دید و پوشش گیاهی، عوامل کلیدی در احساس امنیت هستند (Mahrous et al., 2018; Fotios et al., 2015).

مناطق تاریک یا با پوشش گیاهی متراکم معمولاً ناامن تلقی می‌شوند (Nasar & Fisher, 1993; Sree-theran & Van Den Bosch, 2014). همچنین نگهداری مناسب تجهیزات و پوشش گیاهی، تصویر مثبتی از پارک ایجاد کرده و احساس امنیت را افزایش می‌دهد (Pfisterir, 2002; Wu & Song, 2017; Mullaney et al., 2015). به همین ترتیب، تجهیزات آسیب‌دیده یا گیاهان رهاشده، احساس ناامنی ایجاد می‌کنند. بی‌نظمی‌های محیطی مانند زباله و گرافیتی نیز بر احساس امنیت تأثیری منفی دارند و نشان‌دهنده مدیریت پارک

۳- مبانی نظری و چارچوب مفهومی

چارچوب مفهومی پژوهش مبتنی بر مطالعه ادبیات موضوع و پژوهش‌هایی است که در زمینه ادراک امنیت در فضای شهری تدوین شده است. به این منظور مطالعات بین‌المللی با رویکرد امنیت انسانی^۱ که تمرکز را بر انسان و احساس امنیت او در فضاهای شهری می‌گذارند، مورد مطالعه و دسته‌بندی مفهومی قرار گرفتند. نتایج نشان می‌دهد که عوامل مؤثر بر حس امنیت به سه دسته اصلی تقسیم می‌شوند که شامل عوامل محیطی و فیزیکی، و عوامل اجتماعی و عوامل دموگرافیک هستند.

۱-۳- عوامل محیطی و فیزیکی

این عوامل خطر واقعی و وضعیت محیطی پارک را تعیین می‌کنند و شامل موارد زیر هستند:

- دید و روشنایی: خطوط دید باز و نور کافی باعث کاهش تهدید و افزایش حس امنیت می‌شوند (Mahrous et al., 2018; Fotios et al., 2015; Nasar & Fisher, 1993; Polko & Kimic, 2022).

- نگهداری و وضعیت فنی تجهیزات، مسیرهای هموار، تجهیزات سالم و گیاهان نگهداری شده (Pfisterir, 2002; Wu & Song, 2017; Mullaney et al., 2015; Polko & Kimic, 2022).

- تمیزی شامل عدم وجود زباله، گرافیتی و بی‌نظمی‌های محیطی (Corti et al., 1996; Cullen & Wilcox, 2010; McCormack et al., 2010; Polko & Kimic, 2022).

- حفاظت خارجی شامل حصارکشی، حضور پلیس دوربین‌های مداربسته، (Jacobs, 1961; Cozens et al., 2005; Iqbal & Ceccato, 2016; Polko & Kimic, 2022).

- امکانات حرکتی و دسترسی شامل مسیرها، شیب، دسترسی به نقاط مختلف (Jorgensen & Anthopoulou, 2007; Polko & Kimic, 2022).

- عنصر آب و منظر (Ulrich, 1984; Bedimo-Rung et al., 2005; Polko & Kimic, 2022).

۲-۳- عوامل اجتماعی

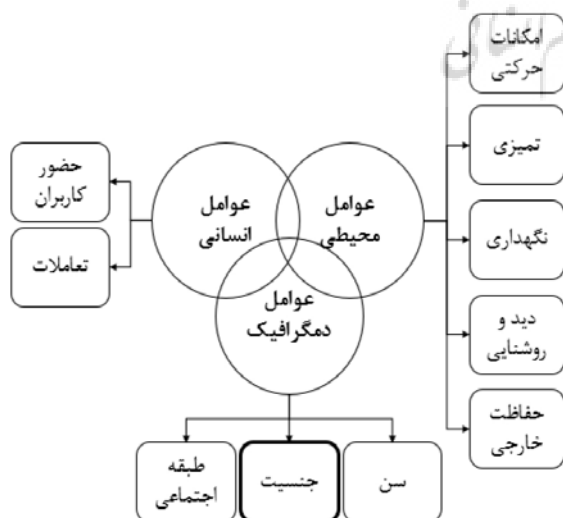
عوامل اجتماعی به سایر افراد و کاربران پارک و نحوه استفاده آن‌ها از فضا و تعاملشان با یکدیگر اشاره دارد. این عوامل به طور کلی در دو دسته قرار دارند:

- حضور سایر کاربران و نوع فعالیت‌ها: کاربران فعال یا غیرفعال، رفتارهای قانونی یا پرخطر (Lindberg & Schipperijn, 2015; Polko & Kimic, 2022).

- تعامل اجتماعی: فعالیت‌های گروهی، ورزش و حضور در پارک (Polko & Kimic, 2022).

۳-۳- عوامل دموگرافیک

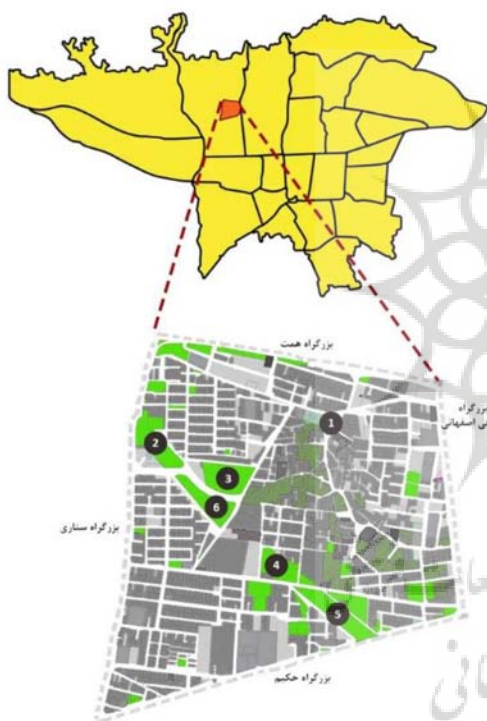
به غیر از عوامل محیطی و اجتماعی مذکور، عامل دیگری که پژوهش‌های این حوزه به آن اشاره کرده اند، عوامل دموگرافیک شامل سن، جنسیت، طبقه اجتماعی-اقتصادی و نژاد کاربران است. مثلاً در زمینه جنسیت، زنان و مردان پارک‌ها را متفاوت ارزیابی می‌کنند و زنان معمولاً حساسیت بیشتری نسبت به تهدیدهای محیطی دارند (Sreetheran & Van Den Bosch, 2014; Mak & Jim, 2018; Polko & Kimic, 2022). همچنین در زمینه سن، افراد مسن یا کمتر آشنا با محیط ممکن است حس ناامنی بیشتری داشته باشند (Polko & Kimic, 2022). این عوامل را می‌توان طبق شکل ۱ در قالب یک چارچوب مفهومی دسته‌بندی کرد.

شکل ۱. چارچوب مفهومی پژوهش

۵- شناخت محدوده مورد مطالعه

این پژوهش متمرکز بر محله باغ فیض در منطقه ۵ تهران و شش پارک محلی آن به نام‌های ستاری (با مساحت تقریبی ۲۳۰۰۰ متر مربع)، کاج (۲۸۸۰۰ متر مربع)، کشاورز (۱۸۰۰۰ متر مربع)، تندرستی (۲۷۸۰۰ متر مربع)، نوید (۱۱۰۰۰ متر مربع) و ماهان (۳۰۰۰ متر مربع) انجام شده است. شکل ۲ نقشه موقعیت قرارگیری محله باغ فیض در منطقه پنج و در شهر تهران و همچنین موقعیت قرارگیری و تصاویری از شش بوستان محلی منتخب در باغ فیض را نشان می‌دهد.

شکل ۲. نقشه موقعیت قرارگیری محله باغ فیض در منطقه ۵ و در شهر تهران به همراه موقعیت و تصاویر بوستان های محلی منتخب

پژوهش پیش‌رو نقش عامل جنسیت در احساس امنیت شهروندان در استفاده از پارک‌های شهری را با توجه به عوامل محیطی و عوامل اجتماعی خواهد سنجید. در نتیجه، جنسیت در یک چارچوب شش عاملی شامل قابل رؤیت بودن، نگهداری و وضعیت تجهیزات و عناصر مختلف پارک، پاکیزگی و وضعیت نظافت محیط، حفاظت خارجی، سایر کاربران پارک و تسهیلات حرکتی و دسترسی پارک سنجیده خواهد شد.

۴- روش پژوهش

این مطالعه از نوع توصیفی-تحلیلی و با رویکرد پیمایشی است. داده‌های مورد نیاز از طریق پرسشنامه‌ای که بر مبنای مرور ادبیات نظری و چارچوب مفهومی طراحی شد، گردآوری گردید. جامعه آماری شامل کاربران شش پارک محلی بود که با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. داده‌ها پس از جمع‌آوری، با استفاده از آمار توصیفی و آزمون‌های استنباطی (از جمله آزمون T مستقل برای مقایسه میانگین‌ها بین زنان و مردان) مورد تحلیل قرار گرفتند.

۱-۴- تعیین اندازه نمونه و اندازه اثر متوسط

حجم نمونه بر اساس محاسبات توان آماری و برای اطمینان از تعادل جنسیتی، ۱۷۰ نفر (۸۵ زن و ۸۵ مرد) تعیین شد. اندازه نمونه مورد نیاز برای این مطالعه بر اساس محاسبات توان آماری تعیین شد. برای این منظور، سطح معناداری $\alpha = 0.05$ و توان آماری ۸۰٪ در نظر گرفته شد. در این مطالعه اندازه اثر متوسط جمعیت (Cohen's d) ۰/۵ فرض شد که در علوم اجتماعی و رفتاری یک مقدار متداول و قابل اتکا برای پیش‌بینی تفاوت‌های گروهی محسوب می‌شود.

بنابراین، حداقل حدود ۶۳ نفر در هر گروه برای شناسایی تفاوت معنادار آماری لازم بود. برای افزایش اطمینان آماری، تضمین تعادل جنسیتی و جبران احتمال عدم پاسخ، تعداد نمونه به ۸۵ نفر زن و ۸۵ نفر مرد افزایش داده شد. این انتخاب اطمینان می‌دهد که مطالعه توان کافی برای تشخیص تفاوت‌های میانگین بین جنسیت‌ها را داشته باشد و نتایج از لحاظ آماری معتبر باشد.

۱-۵- علت انتخاب محله باغ فیض

محله باغ فیض نمونه‌ای مناسب برای مطالعه است زیرا پارک‌های آن، علاوه بر وسعت قابل توجه، از نظر ویژگی‌های فیزیکی، میزان نگهداری، و موقعیت مکانی (برخی نزدیک بزرگراه‌ها و برخی در بافت مسکونی) تفاوت‌هایی دارند که به خوبی امکان مقایسه تاثیر ویژگی‌های مکانی بر ادراک امنیت را فراهم می‌آورند. از این رو این مجموعه پارک‌ها امکان بررسی رابطه هم‌زمان عوامل محیطی و جنسیتی را در یک بافت همسان شهری فراهم کرده‌اند.

پرسشنامه طراحی‌شده شش گروه عامل را مورد سنجش قرار داد که در مطالعات بین‌المللی به عنوان عوامل مؤثر بر احساس امنیت در پارک‌های شهری مطرح شده‌اند:

۱) قابل رؤیت بودن که تحت تأثیر فصل، زمان روز و مرحله رشد پوشش گیاهی قرار می‌گیرد، ۲) نگهداری و وضعیت تجهیزات و عناصر مختلف پارک، ۳) پاکیزگی و وضعیت نظافت محیط، ۴) حفاظت خارجی شامل حضور انسان‌ها یا ابزارهای فنی مانند دوربین مداربسته، ۵) سایر کاربران پارک و ۶) تسهیلات حرکتی و دسترسی در پارک.

عوامل مورد بررسی بر اساس شش گروه ذکر شده در بخش پیشین دسته‌بندی شدند (جدول ۱). در پرسشنامه از شرکت‌کنندگان خواسته شد تا هر یک از عوامل را از نظر تأثیر بر ادراک امنیت بر اساس مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای ارزیابی کنند، که یک نشان‌دهنده تأثیر بسیار کم و پنج نشان‌دهنده تأثیر بسیار زیاد بود. این مطالعه در بازه زمانی اسفند ۱۴۰۳ تا مرداد ۱۴۰۴ در محله باغ فیض، منطقه پنج تهران انجام شد.

۶- بحث و یافته‌ها

همان‌طور که پیش‌تر ذکر شد، در این مطالعه ۱۷۰ نفر از کاربران پارک‌های محله باغ فیض تهران شرکت کردند، شامل ۸۵ زن (۵۰ درصد) و ۸۵ مرد (۵۰ درصد). نمونه از نظر سن، سطح تحصیلات و محل سکونت متنوع بود و اکثر شرکت‌کنندگان در محدوده‌ای زندگی می‌کردند که دسترسی مستقیم به پارک داشتند.

جدول ۱. عوامل مطرح‌شده در پرسشنامه

رؤیت پذیری	فصل سال (بهار، تابستان، پاییز، زمستان)، زمان روز (روز/شب)، نورپردازی مصنوعی، امکان دیده شدن و دیدن دیگران، پوشش گیاهی (با برگ یا بدون برگ)، وجود فضاهای پنهان یا دشوار الوصول
نگهداری	وضعیت تجهیزات، وضعیت مسیرها، وضعیت فضای سبز
پاکیزگی	میزان پر بودن سطوح زباله، تعداد زباله روی زمین، وجود گرافیتی یا نقاشی‌های غیرمجاز بر روی تجهیزات پارک
حفاظت خارجی	تابلوهای اطلاع‌رسانی، گشت‌های پلیس، دوربین‌های مدار بسته (CCTV)، حصار/بستن پارک در شب
سایر کاربران پارک	دوچرخه‌سواران و کاربران اسکوتر، دوندگان، استفاده‌کنندگان از تجهیزات ورزشی، کاربران غیرفعال (نشستن، پیاده‌روی آرام)، کودکان در زمین بازی، کاربران مصرف‌کننده الکل یا مزاحم، حیوانات آزاد یا نیمه‌وحشی، سگ‌ها
امکانات حرکتی	مسیرهای پارک، تجهیزات کمک حرکتی (رمپ)، آسانسور، تنوع توپوگرافی، آب (حوضچه‌ها، دریاچه‌ها، نهرها)

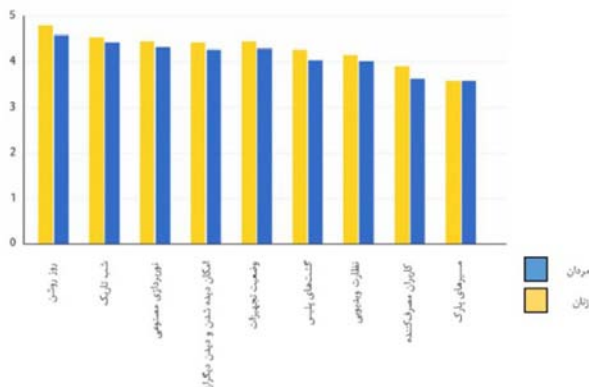
جدول ۲. ویژگی‌های نمونه

تعداد	متغیر
سن	۱۸-۲۹ سال
	۳۰-۴۴ سال
	۴۵-۵۹ سال
	۶۰ سال و بالاتر
دسترسی به پارک	دسترسی به بیش از یک پارک
	دسترسی به یک پارک
	بدون پارک در نزدیکی
سطح تحصیلات	ابتدایی
	متوسطه
	دیپلم و پیش دانشگاهی
	دانشگاهی (لیسانس و بالاتر)

بر اساس پاسخ‌های پرسشنامه، ۱۰۲ نفر (۶۰ درصد) به بیش از یک پارک دسترسی داشتند، ۵۱ نفر (۳۰ درصد) تنها به یک پارک در محل سکونت خود دسترسی داشتند و ۱۷ نفر (۱۰ درصد) اعلام کردند که هیچ پارکی در نزدیکی محل زندگی‌شان وجود ندارد، اما به پارک‌های دیگر در این محله مراجعه می‌کنند. در خصوص دفعات بازدید،

جدول ۳. نتایج به دست آمده از پرسشنامه‌ها

تفاوت معناداری (p)	میانگین مردان	میانگین زنان	میانگین کل	عامل
۰/۰۵ <	۴/۲۹	۴/۴۶	۴/۴۶	روز روشن
۰/۰۵ <	۳/۹۰	۴/۰۵	۴/۰۵	شب تاریک
۰/۰۵ <	۳/۸۷	۴/۰۳	۴/۰۳	نورپردازی مصنوعی
۰/۰۵ <	۳/۸۵	۴/۰۲	۴/۰۲	امکان دیده شدن و دیدن دیگران
۰/۰۰۱ <	۳/۸۵	۴/۲۶	۴/۰۶	وضعیت تجهیزات
۰/۰۵ <	۴/۰۷	۴/۱۲	۴/۱۰	گشت‌های پلیس
۰/۰۵ <	۴/۰۵	۴/۱۰	۴/۰۸	نظارت ویدیویی (CCTV)
۰/۰۵ <	۳/۷۵	۴/۰۱	۴/۰۱	کاربران مصرف‌کننده الکل/مزاحم
۰/۰۰۱ <	۳/۶۷	۴/۱۹	۴/۱۹	مسیرهای پارک
۰/۰۵ <	۳/۷۸	۴/۰۰	۴/۰۰	تجهیزات کمک حرکتی (رمپ، آسانسور)
۰/۰۵ <	۳/۸۲	۴/۰۰	۴/۰۰	وجود آب
۰/۰۰۱ <	۲/۸۳	۳/۴۴	۳/۱۴	پر بودن سطل‌های زباله
۰/۰۰۱ <	۳/۵۱	۳/۹۴	۳/۷۵	زباله روی زمین
۰/۰۵ <	۳/۲۲	۳/۶۰	۳/۴۱	دوچرخه‌سواران و کاربران اسکوتر
۰/۰۵ <	۲/۴۷	۲/۷۵	۲/۶۱	کاربران تجهیزات ورزشی

شکل ۳. نتایج به تفکیک جنسیت

۴۲ نفر (۷۱/۲۴ درصد) هفته‌ای یک بار از پارک‌ها بازدید می‌کردند، ۱۰۶ نفر (۳۵/۶۲ درصد) چند بار در ماه به پارک می‌رفتند و ۲۲ نفر (۹۴/۱۲ درصد) بازدیدهای پراکنده چند بار در فصل داشتند. تحلیل اولیه نشان داد که زنان نسبت به مردان احساس ناامنی بیشتری در پارک‌ها گزارش کردند، به‌ویژه در پارک ماهان که در نزدیکی ده باغ فیض قرار دارد و پارک نوید که مجاورت اتوبان است. میانگین امتیاز احساس ناامنی برای زنان در مجموع ۸/۳ از پنج بود، در حالی که برای مردان این مقدار ۶/۳ از پنج ثبت شد. جدول ۲، سایر ویژگی‌های نمونه را نشان می‌دهد.

بخش‌های زیر نتایج تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از طریق پرسشنامه‌های پیمایشی را ارائه می‌دهند. برای تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۳ استفاده شد. پایایی سنجش عوامل با آزمون پایایی کرونباخ بررسی شد و آلفای کرونباخ نسبتاً بالای ۸۴۲/۰ به دست آمد جدول ۳ و شکل ۳ میانگین امتیازات امنیت درک‌شده را ارائه می‌دهند. هشت عامل به‌عنوان بسیار مهم (میانگین امتیاز بالای ۴/۰) شناسایی شدند. سه عامل مربوط به رؤیت پذیری (روز روشن، نورپردازی مصنوعی، امکان دیده‌شدن و دیدن دیگران)، دو عامل مربوط به حفاظت (گشت‌های پلیس و نظارت ویدیویی)، یک عامل مربوط به حضور سایر کاربران (کاربران مصرف‌کننده الکل/مزاحم)، یک عامل مربوط به وضعیت فنی (وضعیت تجهیزات) و یک عامل مربوط به امکانات حرکتی (مسیرهای پارک) بودند. این دسته‌بندی از عوامل، تا حدودی مشابه یافته‌های پژوهش‌هایی مانند **پُلکو و کیمیک**^۲ (۲۰۲۲) است که بر چند حوزه اصلی مانند دیدپذیری، پاکیزگی و امکانات حرکتی تأکید داشتند. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که تقریباً در تمام گروه‌های جداگانه عوامل، معناداری برای احساس امنیت پاسخ‌دهندگان وجود دارد. هیچ یک از عوامل میانگین کمتر از ۵/۲ کسب نکردند. شش عامل میانگین پاسخ‌ها بین ۵/۲ تا ۵/۳ داشتند. بقیه عوامل تحلیل شده میانگین بین ۳/۰ تا ۴/۰ داشتند. عوامل گنجانده شده در پیمایش عمدتاً توسط پاسخ‌دهندگان به‌عنوان مهم یا بسیار مهم در نظر گرفته شدند.

۱-۶- تفاوت‌های ادراک امنیت بین پاسخ‌دهندگان زن و مرد

بر اساس تفسیر مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت، پاسخ‌های ۴ و ۵ به معنای امتیازدهی بالا و بسیار بالا به اهمیت عامل تحلیل شده است. در داده‌های تحلیل شده، زنان به ۱۱ عامل ارزشی بالاتر از چهار را نسبت دادند (میانگین امتیازات امنیت درک‌شده) و بنابراین آن‌ها را مهم‌ترین عوامل در ایجاد احساس امنیت خود دانستند (جدول ۳، شکل ۳). این عوامل بدین شرح هستند:

از گروه عوامل رؤیت پذیری: روز روشن، شب تاریک،

نورپردازی مصنوعی، امکان دیده‌شدن و دیدن دیگران. از گروه نگهداری: وضعیت تجهیزات.

از گروه حفاظت خارجی: گشت‌های پلیس و نظارت

ویدیویی.

از گروه سایر کاربران: کاربران مصرف‌کننده الکل/

مزامح. از گروه امکانات حرکتی: مسیرهای پارک، تجهیزات کمک حرکتی (رمپ، آسانسور) و وجود آب بودند.

آزمون T برای نشان‌دادن معناداری تفاوت‌های بین پاسخ‌های زنان و مردان استفاده شد، p کوچکتر از ۰/۰۵ بدین معنا است که در گروه تحلیل شده، تفاوت آماری معناداری در ادراک امنیت در پارک‌های محلی باغ فیض در بُعد کلی وجود ندارد. میانگین امتیازات امنیت درک شده برای پاسخ‌دهندگان مرد، ۶۷/۳ و برای پاسخ‌دهندگان زن، ۸۹/۳ بود. با این حال، در مورد عوامل خاص، همان‌طور که در جدول ۳ نشان داده شده، در بخش قابل توجهی از عوامل تفاوت معناداری بین زنان و مردان وجود داشت. این همخوانی، قدرت و اعتبار یافته حاضر را تقویت می‌کند و نشان می‌دهد که سؤالات کلی ممکن است نتوانند پیچیدگی ادراک امنیت را به طور کامل آشکار کنند.

نتایج به دست آمده نشان می‌دهند که به طور کلی، زنان اهمیت بیشتری به عوامل شکل‌دهنده احساس امنیت نسبت به مردان بروز می‌دهند. این تفاوت ۲۰٪ واحدی در میانگین‌ها نشان‌دهنده حساسیت بیشتر زنان نسبت به عوامل امنیتی در پارک‌های محلی است. به طور کلی، ادبیات تحلیل همبستگی‌های بین جنسیت و احساس امنیت در فضای عمومی، از جمله فضاهای سبز شهری، و همچنین عوامل تأثیرگذار بر آن‌ها، نشان می‌دهد که زنان احساس امنیت کمتری نسبت به مردان دارند و

که زنان احساس امنیت کمتری نسبت به مردان دارند و اهمیت بیشتری به عوامل شکل‌دهنده آن هنگام انتخاب و تصمیم‌گیری در مورد فعالیت‌های فضاهای باز می‌دهند، که توسط مطالعات متعددی تأیید شده است. تاکنون اکثر تحقیقات انجام شده به تحلیل‌هایی دقیق در رابطه با عوامل تأثیرگذار بر این نگرش زنان نپرداخته‌اند، اگرچه اهمیت کلی و فراگیری مسئله مورد تأکید قرار گرفته است. مطالعات مطرح شده در این مقاله نشان داد که تفاوت آماری معناداری در ادراک امنیت در پارک‌های شهری در بُعد کلی وجود ندارد ($P = ۰/۸۹۲$) این نشان می‌دهد که تحقیقات آتی نباید از سؤالات کلی در مورد احساس امنیت استفاده کنند، بلکه باید عوامل خاص شکل‌دهنده آن را در مورد زنان و مردان عمیق‌تر بررسی کنند. بدین ترتیب موثر ترین عواملی بر احساس امنیت زنان در پارک‌های شهری شناسایی می‌شوند. اهمیت رؤیت‌پذیری در شکل‌دهی احساس امنیت در تعدادی از مطالعات تأیید شده است، به ویژه در زمینه تاریکی.

در بسیاری از موارد، تقسیم‌بندی دقیق‌تر به جنبه‌های فردی «قابلیت دید» مرتبط با زمان، مانند روز و شب، روز هفته یا فصل، و ارتباط آن‌ها با جنسیت وجود ندارد. به ویژه نیاز است تا هم روز روشن و هم شب تاریک به صورت جداگانه در زمینه ادراک امنیت زنان در پارک‌های شهری مطالعه شود زیرا که به شدت با ادراک امنیت مرتبط هستند. اهمیت این رویکرد و تقسیم‌بندی همزمان اتخاذ شده عوامل در گروه قابلیت دید توسط نتایج ارائه شده در این مطالعه تأیید می‌شود، زیرا روز روشن به‌عنوان مهم‌ترین عامل برای احساس امنیت زنان امتیاز گرفت (۴۶/۴).

همچنین نکته مهم دیگر این است که این پژوهش به طور کلی اهمیت مسئله نور را در که پژوهش‌های پیشین نیز مورد تأکید بود (سریتران و ون دن بوش^۳، ۲۰۱۴)، تأیید می‌کند اما مطالعه حاضر با تفکیک دقیق‌تر «روشنایی روز» به عنوان مهم‌ترین عامل (۴۶/۴)، گام فراتر نهاده و نشان می‌دهد که امنیت زنان تنها معطوف به ساعات شب نیست و کیفیت محیط در طول روز نه تنها حیاتی بلکه یکی از مهمترین عوامل احساس امنیت است. نگهداری زیرساخت‌های سخت پارک‌های شهری، که به‌عنوان گروه

در زمینه پارک‌های خاص، پارک ماهان که در نزدیکی ده باغ فیض قرار دارد و پارک نوید که مجاورت اتوبان دارد، احساس ناامنی بیشتری را در زنان ایجاد کرده‌اند. این یافته ممکن است به دلیل موقعیت جغرافیایی این پارک‌ها باشد. ده باغ فیض با کوچه‌های تنگ و ارگانیک ممکن است موجب ایجاد احساس ناامنی در پارک ماهان شده باشد. همچنین عدم حضور عابران پیاده در جوار اتوبان، ممکن است به احساس ناامنی در پارک نوید دامن زده باشد.

عوامل مرتبط با حضور سایر کاربران نیز تفاوت‌های جالبی را نشان می‌دهند. دوچرخه‌سواران و کاربران اسکوتر ($p = 60/3$ برای زنان در مقابل $22/3$ برای مردان، p کوچکتر از $0/05$) و کاربران تجهیزات ورزشی ($75/2$ برای زنان در مقابل $47/2$ برای مردان، p کوچکتر از $0/05$) تأثیر متفاوتی بر احساس امنیت دو جنس دارند. در زمینه تحرک، یافته این پژوهش، بیان‌نگاهی انتقادی به مسئله تحرک و جنسیت دارد. این پژوهش بر اهمیت مسیرهای پارک ($19/4$ برای زنان در مقابل $67/3$ برای مردان) و تجهیزات کمک حرکتی تأکید می‌کند. در نتیجه به وضوح تحرک به عنوان عاملی کلیدی و وابسته به جنسیت برای زنان شناسایی می‌شود. این موضوع نشان می‌دهد که قابلیت حرکت آزادانه و بدون مانع در پارک، یکی از پیش‌نیازهای اساسی برای احساس امنیت زنان است.

۷- نتیجه‌گیری

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که ادراک امنیت در پارک‌های محلی تحت تأثیر عوامل متعددی است و جنسیت نقش تعیین‌کننده‌ای در تأثیرگذاری این عوامل دارد. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که ادراک امنیت تنها به جنبه‌های فیزیکی پارک محدود نمی‌شود و تعامل میان عوامل محیطی، نگهداری، حضور سایر کاربران و سازوکارهای حفاظت بیرونی، سازوکار پیچیده‌ای برای شکل‌دهی حس امنیت ایجاد می‌کند. به عبارت دیگر، طراحی و مدیریت پارک‌ها نمی‌تواند یک رویکرد همیشگی داشته باشد. بلکه نیازمند توجه ویژه به نیازها و نگرانی‌های خاص زنان و سایر گروه‌های آسیب‌پذیر است. بر اساس یافته‌های مطالعه، به سوالات ابتدای پژوهش می‌توان

کاربران از عوامل امنیت‌ساز مطرح شده، در ادبیات به‌عنوان عاملی شکل‌دهنده احساس امنیت مورد بحث قرار گرفته، اما عمدتاً بدون اشاره به تمایز بین جنسیت‌ها. نتایج تحقیق ارائه شده در این پژوهش نشان می‌دهد که کیفیت و وضعیت فنی تجهیزات پارک نیز در ارتباط با جنسیت، به ویژه برای زنان، اهمیت دارد ($26/4$ برای زنان در مقابل $85/3$ برای مردان).

همچنین حضور مسیرهای با سنگفرش مناسب، که یکی از عناصر اساسی آرایش فضاهای سبز شهری هستند، توسط کاربران پارک به‌عنوان ایمن ارزیابی می‌شوند. با این حال، به ندرت خود به تنهایی موضوع تحقیق هستند. نتایج مطالعه حاضر نشان می‌دهد که مسیرهای پارک عامل مهمی برای زنان بوده‌اند ($19/4$ برای زنان در مقابل $67/3$ برای مردان، $p > 0/01$).

این عناصر تنها در عبارات کلی در زمینه دسترس‌پذیری پارک‌های شهری و عمدتاً با ارجاع به سن (مثلاً سالمندان) مورد بحث قرار می‌گیرند. در مورد پنج عامل باقی‌مانده که بر احساس امنیت زنان تأثیرگذار هستند، نتایج تحقیق ارائه شده در این مقاله تا حد زیادی با نتایج مطالعات دیگر مطابقت دارد. در زمینه جنسیت، عوامل مرتبط با گروه قابلیت دید، مانند نورپردازی مصنوعی به‌عنوان عنصری که به طور کلی احساس امنیت را برای هر دو جنسیت بهبود می‌بخشد، به طور گسترده مورد بحث قرار می‌گیرند. نتایج نشان می‌دهد که در پارک‌های محله باغ فیض، برخی عوامل خاص اهمیت ویژه‌ای برای زنان دارند.

وضعیت پاکیزگی پارک‌ها، که شامل میزان پربودن سطل‌های زباله ($44/3$ برای زنان در مقابل $83/2$ برای مردان، p کوچکتر از $0/01$) و تعداد زباله روی زمین ($94/3$ برای زنان در مقابل $51/3$ برای مردان، p کوچکتر از $0/01$ است)، تفاوت معناداری را نشان می‌دهند. البته باید توجه داشت که اهمیت بیشتر پاکیزگی و وجود سطل زباله که در این مطالعه (به نسبت سایر پژوهش‌ها) برای زنان برجسته شد، ممکن است بازتابی از شرایط نگهداری محلی یا تفاوت‌های فرهنگی-فضایی باشد. این تفاوت‌ها نشان می‌دهد که گرچه الگوهای عمومی بین‌المللی قابل اتکا هستند، اما شرایط محلی و ویژگی‌های دیگر می‌تواند اولویت‌بندی عوامل را تغییر دهد.

به این صورت پاسخ داد. در پاسخ به سوال اصلی، «آیا بین زنان و مردان تفاوت معناداری در ادراک کلی از احساس امنیت در پارک‌های محلی محله باغ فیض وجود دارد؟»، باید گفت که طبق یافته‌ها، اگرچه در بعد کلی تفاوت معناداری وجود ندارد، اما در سطح عوامل خاص، اکثر عوامل تفاوت معناداری نشان دادند. همچنین در پاسخ به سوالات فرعی الف تا ج، پژوهش نشان داد که از میان عوامل، قابلیت دید شامل روز روشن، شب تاریک، نورپردازی مصنوعی، امکان دیده‌شدن و دیدن دیگران بالاترین اهمیت را برای زنان داشته است. در رتبه‌های بعدی وضعیت تجهیزات فنی، حفاظت خارجی، امکانات حرکتی و پاکیزگی قرار دارند. همچنین زنان نشان دادند که نسبت به مردان الگوی متفاوتی در اهمیت دهی به عوامل امنیتی دارند (پاسخ به سوال فرعی ب).

آن‌ها به طور خاص به ۱۱ عامل امتیاز بالاتر از چهار دادند که نشان دهنده حساسیت بیشتر این گروه در درک عوامل جزئی امنیت آفرین است. در پاسخ به آخرین سوال فرعی نیز این مطالعه نشان داد ویژگی‌های مکانی و فضایی پارک‌ها باعث تفاوت در ادراک امنیت در زنان شده است. به عنوان مثال یافته‌ها نشان دادند که پارک‌های ماهان و نوید (نزدیک ده باغ فیض با کوچه‌های تنگ و ارگانیک و عدم وجود عابران پیاده) احساس ناامنی بیشتری برای زنان ایجاد کرده‌اند. زنان، به عنوان گروهی که در فضاهای عمومی احساس ناامنی بیشتری دارند، اهمیت بیشتری به ویژگی‌های محیطی و مدیریتی پارک‌ها می‌دهند، به ویژه روشنایی، وضعیت فنی تجهیزات، نظارت ویدیویی، حضور نیروهای انتظامی و امکانات حرکتی. این یافته با مطالعات پیشین که تفاوت‌های جنسیتی در ترس از جرم و امنیت ادراک شده را نشان داده‌اند، هم‌راستا است (Sreetheran, 2018; Van Den Bosch, 2014; Mak & Jim, 2018). **میندالی^۴ (۲۰۲۵)** نشان داد که زنان در ادراک امنیت، بیش از مردان به روشنایی و حضور سایر افراد حساس هستند. همچنین پژوهشی در ووهان چین نشان داد که کیفیت محیط ساخته‌شده، شامل نورپردازی و طراحی ورودی‌ها، ارتباط مستقیمی با احساس امنیت عمومی به‌ویژه در میان زنان دارد (Chen et al., 2024). نکته مهم در این زمینه آن است که به نظر می‌رسد زنان امنیت را به صورت زنجیره

پیوسته‌تری از عوامل در نظر گرفته‌اند. در نتیجه یک زن ممکن است پارکی با نورپردازی عالی را به خاطر وضعیت نگهداری ضعیف یا نبود پلیس، ناامن ارزیابی کند. حتی اگر نه عامل از ۱۰ عامل عالی باشند، وجود یک عامل ضعیف (مثلاً مسیرهای خراب با سنگ فرش‌های شکسته) می‌تواند تمام حس امنیت را از بین ببرد. نکته مهمی که پژوهش به آن تاکید می‌کند، توجه به مفهومی به نام «حساسیت چندبعدی» از منظر طراحی و برنامه‌ریزی شهری است. الگوهای پاسخ‌دهی که در این پژوهش به دست آمد به وضوح نشان دادند که زنان در ادراک و پاسخ‌گویی به محرک‌های محیطی به ویژه ترس، حساس‌تر و در نتیجه آسیب‌پذیرتر از مردان هستند. همچنین با دقت در شیوه پاسخ‌دهی زنان می‌توان دریافت که ترس آن‌ها نباید به «ترس از وقوع جرم» تقلیل یابد. بلکه این احساس ناامنی، مسئله‌ای چندوجهی است که ریشه در عوامل کالبدی، اجتماعی و مدیریتی دارد.

با هدف تبدیل پارک‌های محلی به فضاهایی فراگیر و ایمن‌تر، به ویژه برای زنان، پیشنهادهای زیر در شش محور اصلی این پژوهش ارائه می‌گردد.

- ارتقای رؤیت‌پذیری و روشنایی و تأکید بر طراحی باز و بدون زوایای کور، وجود سیستم‌های نورپردازی با کیفیت نه تنها در معابر اصلی، بلکه در گوشه‌های دنج و خلوت، هرس منظم درختان و بوته‌ها برای حفظ دید کافی بدون حذف کامل پوشش گیاهی.

- افزایش نگهداری و توجه به کیفیت فضا، ایجاد برنامه منظم و زمان‌بندی شده برای بازرسی، تعمیر و تعویض تجهیزات کهنه و شکسته پارک.

- افزایش دفعات جمع‌آوری زباله و نصب سطل‌های زباله با ظرفیت مناسب و با طراحی مناسب در نقاط پرتردد، پاکسازی سریع نشانه‌های وندالیسم.

- تقویت امکانات حرکتی و دسترسی، بهسازی و گسترش شبکه مسیرهای پیاده‌روی با عرض کافی و بدون مانع، تضمین دسترسی آسان و ایمن به تمامی بخش‌های پارک از طریق رمپ و پلکان‌های استاندارد.

- بازبینی و بهینه‌سازی مسیرهای گشت پلیس و حفاظت فیزیکی پارک برای پوشش حداکثری پارک و اطراف آن، نصب دوربین‌های مداربسته در ورودی‌ها، ترویج نظارت

۱۰- پی‌نوشت‌ها

- 1- Human Security (امنیت انسانی)
- 2- Polko & Kimic
- 3- Sreetheran & Van Den Bosch
- 4- Rotem-Mindali

۱۱- منابع

- 1- Adışönmez, U. C. (2016). What is the Human Security Approach and How the Phenomenon Contributed to the International Security Agenda: Canadian and Japanese Paradigms. *GSD Journal*, 24, 1–22.
https://gsd.msu.edu.tr/Content/sayilar/dokuman/GSD_24/GSD_24_Art_1_122016.pdf
- 2- Baur, J. W. R. (2018). Urban Green Spaces, Recreation and Spiritual Experiences. *Leisure/Loisir*, 42(2), 205–229.
<https://doi.org/10.1080/14927713.2018.1449131>
- 3- Bedimo-Rung, A. L., Mowen, A. J., & Cohen, D. A. (2005). The Significance of Parks to Physical Activity and Public Health: A Conceptual Model. *American Journal of Preventive Medicine*, 28(2), 159–168.
<https://doi.org/10.1016/j.amepre.2004.10.024>
- 4- Chen, S., Lin, S., Yao, Y., & Zhou, X. (2024). Urban Public Space Safety Perception and the Influence of the Built Environment from A Female Perspective: Combining Street View Data and Deep Learning. *Land*, 13(12), 2108.
<https://doi.org/10.3390/land13122108>
- 5- Chiesura, A. (2004). The Role of Urban Parks for the Sustainable City. *Landscape and Urban Planning*, 68(1), 129–138.
<https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2003.08.003>
- 6- Corti, B., Donovan, R., & Holman, C. (1996). Factors Influencing the Use of Physical Activity Facilities: Results from Qualitative Research. *Health Promotion Journal of Australia*, 6(1), 16–21.

طبیعی از طریق طراحی فضاهایی که امکان دیده شدن و دیدن دیگران را فراهم می‌آورند.
- مدیریت کاربران و فعالیت‌ها، طراحی فضاهای اختصاصی و مشخص برای فعالیت‌های پرسرعت مانند دوچرخه‌سواری و اسکوترسواری به منظور کاهش تعارض با عابران پیاده.
- اجرای مقررات برای مدیریت رفتارهای مزاحم، ممنوعیت استعمال سیگار در پارک‌ها، مدیریت گروه‌های سنی متفاوت با استفاده از زون بندی های خلاقانه.

این پژوهش دارای چند محدودیت است که ذکر آن‌ها به فهم بهتر دامنه تعمیم نتایج کمک می‌کند: اول آن که داده‌ها در یک بازه زمانی جمع‌آوری شده‌اند که می‌تواند نتایج متفاوتی را در زمان‌های دیگر سال رقم بزند. دیگر آن که داده‌ها بر پایه گزارش‌های خود شرکت‌کنندگان است و ممکن است تحت تأثیر برداشت‌های شخصی یا پاسخ‌دهی اجتماعی قرار داشته باشد.

همچنین دامنه جغرافیایی محدود به پارک‌های محلی یک محله (باغ فیض) است. در نتیجه تعمیم نتایج به کل پارک‌های تهران یا شهرهای دیگر باید با احتیاط انجام شود. به علاوه حجم نمونه برای برخی تحلیل‌های پیچیده‌تر نسبتاً کوچک است. بنابراین پیشنهاد می‌شود مطالعات آینده با نمونه‌های بزرگ‌تر جهت پایایی و اعتبار ساختاری دقیق‌تر انجام شود.

همچنین مطالعات آتی می‌توانند از روش‌های کیفی مانند مصاحبه‌های عمیق و نیمه ساختاریافته برای درک تجربه زیسته زنان و لایه‌های پنهان احساس ناامنی در فضاهای عمومی استفاده کنند.

۸- اعلام عدم تعارض منافع

«نویسندگان اعلام می‌دارند که در انجام این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی برای ایشان وجود نداشته است.»

۹- قدردانی

ما از همه افراد برای مشاوره علمی در این مقاله سپاس‌گزاریم.

- <https://doi.org/10.3316/informit.4615826318122857->
Cozens, P. M., Saville, G., & Hillier, D. (2005). Crime Prevention through Environmental Design (CPTED): A Review and Modern Bibliography. *Property Management*, 23(5), 328–356.
- <https://doi.org/10.1108/02637470510631483>
8- Cullen, F. T., & Wilcox, P. (2010). *Encyclopedia of Criminological Theory*. Sage.
- 9- Fotios, S. A., Unwin, J., & Farrall, S. (2015). Road Lighting and Pedestrian Reassurance After Dark: A Review. *Lighting Research & Technology*, 47(4), 449–469.
<https://doi.org/10.1177/1477153514524587>
- 10- Hilborn, J. (2009). Dealing with Crime and Disorder in Urban Parks. Washington, DC: US Department of Justice, Office of Community Oriented Policing Services.
- 11- Iqbal, A., & Ceccato, V. (2015). Does Crime in Parks Affect Apartment Prices?. *Journal of Scandinavian studies in criminology and crime prevention*, 16(1), 97-121.
<https://doi.org/10.1080/14043858.2015.1009674>
- 12- Iqbal, A., & Ceccato, V. (2016). Is CPTED Useful to Guide the Inventory of Safety in Parks? A Case Study in Stockholm, Sweden. *International Criminal Justice Review*, 26(2), 150–168.
<https://doi.org/10.1177/1057567716639353>
- 13- Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. Random House.
- 14- Jauregui, C., Trinidad, A., & Vozmediano, L. (2025). Women's Safety Perception Before and After the Reconstruction of An Urban Area: A Mixed-Method Research. *Violence Against Women*.
- 15- Jorgensen, A., & Anthopoulou, A. (2007). Enjoyment and Fear in Urban Woodlands – Does Age Make A Difference?. *Urban Forestry & Urban Greening*, 6(4), 267–278.
<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2007.05.004>
- 16- Kuo, F. E., Bacaicoa, M., & Sullivan, W. C. (1998). Transforming Inner-city Landscapes. *Environment and Behavior*, 30(1), 28–59.
<https://doi.org/10.1177/0013916598301002>
- 17- Lindberg, M., & Schipperijn, J. (2015). Active Use of Urban Park Facilities – Expectations versus Reality. *Urban Forestry & Urban Greening*, 14(4), 909–918.
<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2015.08.007>
- 18- Maas, J., Spreeuwenberg, P., van Winsum-Westra, M., Verheij, R. A., de Vries, S., & Groenewegen, P. P. (2009). Is Green Space in the Living Environment Associated with People's Feelings of Social Safety?. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 41(7), 1763–1777.
<https://doi.org/10.1068/a4196>
- 19- Mahrous, A. M., Mustafa, Y. M., & Abou El-Ela, M. A. (2018). Physical Characteristics and Perceived Security in Urban Parks: Investigation in the Egyptian Context. *Ain Shams Engineering Journal*, 9(4), 3055–3066.
<https://doi.org/10.1016/j.asej.2021.04.016>
- 20- Mak, B. K. L., & Jim, C. Y. (2018). Linking Park Users' Socio-demographic Characteristics and Visit-related Preferences to Satisfaction with Urban Green Spaces. *Urban Forestry & Urban Greening*, 31, 1–12.
<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2018.01.001>
- 21- Maller, C., Townsend, M., St Leger, L., Henderson-Wilson, C., Pryor, A., Prosser, L., & Moore, M. (2009). Healthy Parks, Healthy People: The Health Benefits of Contact with Nature in A Park Context. *In The George Wright Forum*, George Wright Society.
- 22- Marcus, C. C., & Francis, C. (1997). *People Places: Design Guidelines for Urban Open Space*. John Wiley & Sons.
- 23- McCormack, G. R., Rock, M., Toohey, A. M., & Hignell, D. (2010). Characteristics of Urban Parks Associated with Park Use and Physical Activity: A Review of Qualitative Research. *Health & Place*, 16(4), 712–726.
<https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2010.03.003>
- 24- Mehta, V. (2014). Evaluating Public Space. *Journal of Urban Design*, 19(1), 53–88.
<https://doi.org/10.1080/13574809.2013.854698>

- 25- Mullaney, J., Lucke, T., & Trueman, S. J. (2015). A Review of Benefits and Challenges in Growing Street Trees in Paved Urban Environments. *Landscape and Urban Planning*, 134, 157–166.
<https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2014.10.013>
- 26- Nasar, J. L., & Fisher, B. (1993). 'Hot Spots' of Fear and Crime: A Multi-method Investigation. *Journal of environmental psychology*, 13(3), 187-206.
<https://doi.org/10.1080/13574809.2013.854698>
- 27- Peters, K., Elands, B., & Buijs, A. (2010). Social Interactions in Urban Parks: Stimulating Social Cohesion?. *Urban Forestry & Urban Greening*, 9(2), 93–100.
<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2009.11.003>
- 28- Pfisterir, M. (2002). *Understanding Crime and Perceptions of Safety in Providence's Parks*. Undergraduate thesis, Brown University, Center for Environmental Studies.
- 29- Polko, P., & Kimic, K. (2022). Gender As A Factor Differentiating the Perceptions of Safety in Urban Parks. *Ain Shams Engineering Journal*, 13, 101608.
<https://doi.org/10.1016/j.asej.2021.09.032>
- 30- Rotem-Mindali, O. (2025). Gender Differences in Pedestrian Safety Perceptions: The Physical and Digital Spheres. *Travel Behaviour and Society*, 41, 101103.
<https://doi.org/10.1016/j.tbs.2025.101103>
- 31- Sadeghi, A. R., Mousavi Sarvine Baghi, E. S., Shams, F., & Jangjoo, S. (2023). Women in A Safe and Healthy Urban Environment: Environmental Top Priorities for the Women's Presence in Urban Public Spaces. *BMC Women's Health*, 23(1), 163.
<https://doi.org/10.1186/s12905-023-02281-8>
- 32- Sreetheran, M., & Van Den Bosch, C. C. K. (2014). A Socio-ecological Exploration of Fear of Crime in Urban Green Spaces—A Systematic Review. *Urban forestry & urban greening*, 13(1), 1-18.
<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2013.11.006>
- 33- Telep, C. W., & Weisburd, D. (2012). What is Known about the Effectiveness of Police Practices in Reducing Crime and Disorder?. *Police Quarterly*, 15(4), 331–357.
<https://doi.org/10.1177/1098611112447611>
- 34- Ulrich, R. S. (1984). View through A Window May Influence Recovery from Surgery. *science*, 224(4647), 420-421.
<https://www.science.org/doi/abs/10.1126/science.6143402>
- 35- Wolch, J. R., Byrne, J., & Newell, J. P. (2014). Urban Green Space, Public Health and Environmental Justice: The Challenge of Making Cities 'Just Green Enough'. *Landscape and Urban Planning*, 125, 234–244.
<https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2014.01.017>
- 36- Wu, K. C., & Song, L. Y. (2017). A Case for Inclusive Design: Analyzing the Needs of Those Who Frequent Taiwan's Urban Parks. *Applied Ergonomics*, 58, 254–264.
<https://doi.org/10.1016/j.apergo.2016.06.015>
- 37- Zhu, J., Lu, H., Zheng, T., Rong, Y., Wang, C., Zhang, W., ... & Tang, L. (2020). Vitality of Urban Parks and Its Influencing Factors from the Perspective of Recreational Service Supply, Demand, and Spatial Links. *International journal of environmental research and public health*, 17(5), 1615.
<https://doi.org/10.3390/ijerph17051615>
- 38- Zysk, E. (2024). Identification of Determinants that Reduce Women's Safety and Comfort in Urban Public Spaces (UPS). *Sustainability*, 16(22), 10075.
<https://doi.org/10.3390/su162210075>